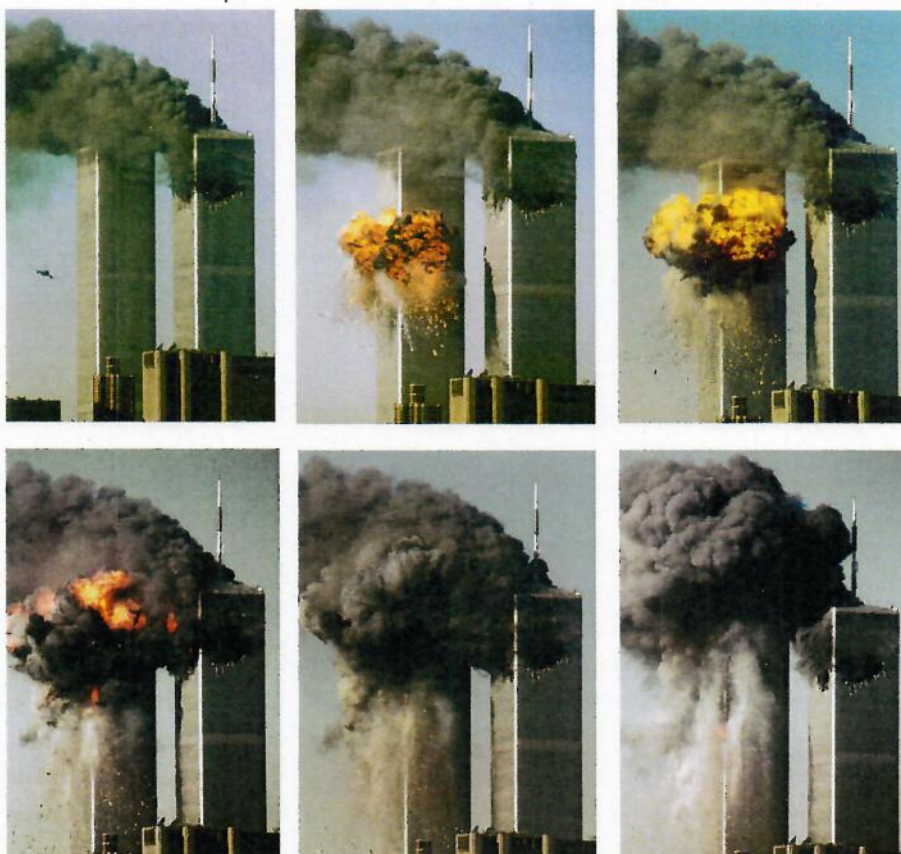

6. International islamistisk terror

Før og efter 11. september 2001

Mange kan huske, hvor og hvornår de hørte om al Qaeda angrebet på USA den 11. september 2001. Billederne af de store passagerfly, der bliver fløjet direkte ind i World Trade Center, af de brændende skyskrabere, der kolliderer, og af mennesker der springer ud og styrter i døden, gik verden rundt. Virkelighed overgik her fiktionen. Det kan somme tider virke kunstigt at skelne mellem perioder ved et specifikt årstal eller en specifik begivenhed. Men angrebet på World Trade Center og Pentagon satte nye standarder for vor tids terror og skabte et før og efter 11. september 2001.

11. september 2001.

Selvordsterroraktioner var ikke ukendte før 11. september 2001, hvor de dog mest var forbundet med palæstinenserens forbitrede kamp mod Israel. Men den dag kaprede 19 arabere fire store rute-fly i USA til brug for deres selvmordsaktion. Målene var omhyggeligt udvalgt i hjertet af supermagten. Ideen med at bruge kaprede passagerfly som missiler var ny. Terroraktionen kostede med et slag 3000 mennesker livet. Den øjeblikkelige globale TV-transmission gav en enorm medieeffekt. Verden blev sat i chok, og den amerikanske præsident Bush erklærede krig mod terror.

I kølvandet på 11. september fulgte en dæmonisering af islam i den vestlige verden, og samtidig tog mange lande initiativ til at effektivisere terrorbekæmpelse. Den mest synlige terrorbekæmpelse er de til stadighed udvidede kontrolforanstaltninger i lufthavne med gennemlysning af bagage og check med metaldetektorer. Terrorbekæmpelsen sikrede efterretningsvæsener øgede ressourcer, og terrorlovgivning gav politi og efterretningstjenester lettere anledning til telefonaflytning, computerovervågning m.m. Samtidig strammedes lovgivninger, så man kunne dømmes alene på hensigt.

I oktober 2001 indledte FN en krig mod Talebanstyret i Afghanistan, som havde huset al Qaeda og Osama Bin Laden, og i marts 2003 gik USA og England i krig mod Saddam Husseins Irak, og den vestlige verden er i dag i krig med fundamentalistiske fraktioner af islam i såvel Afghanistan som i Irak. Så konsekvenserne af 11. september 2001 retfærdiggør at tale om verden før og efter den skelsættende og tragiske dato.

Islamismen og Vesten

Modsætningsforholdet mellem kristendom og islam har eksisteret i århundreder. Lige siden islam opstod i begyndelsen af 600-tallet og derefter begyndte sin ekspansion ind i gamle kristne kerneområder, har der været en latent og til tider konkret konflikt mellem de to monoteistiske religioner, der begge har deres udspring i jødedom.

Det første sammenstød mellem de to religioner fandt sted, da islam bredte sig på bekostning af kristendommen i 600–700-tallet. Korstogene mellem 1100 og 1300 var den kristne verdens forgæves forsøg på at slå islam tilbage i Det Hellige Land. Mellem 1500–1700 havde truslen fra islam skikkelse af det ekspanderende tyrkiske osmanniske imperium, der i 1525 og senere i 1683 var på nippet til at erobre Wien.

Siden da har islam mistet terræn over for den kristne verden, og det afgørende prestigetab var, da det tyrkiske osmanniske imperium gik i opløsning, da det var

på den tabende side i Første Verdenskrig. Men i slutningen af det 20. århundrede dukkede den ældgamle konflikt igen op, bedst som vi i den vestlige sekulariserede verden havde vænnet os til, at religion definitivt havde udspillet sin rolle i politik.

I slutningen af 1970'erne brød en islamistisk bølge igennem i nogle få muslimske lande, hvor radikale grupper i frustration over deres regerings nyttesløse følgeagtighed over for den vestlige verden vendte tilbage til en bogstavtro fortolkning af islam. I Iran kom Ayatollah Khomeini til magten i 1979. Han afløste den meget proamerikanske shah, der havde forceret en modernisering af Iran efter vestligt forbillede. Dette islamiske præstestyre indførte paradokset den Islamiske Republik, som skulle være et slags kalifat, hvor kaliffen (*profetens stedfortræder*) regerede.

I forlængelse af den islamistiske revolution opstod Guds Parti (*Hizbollah*), som fik indflydelse i Sydlibanon, samtidig med at Israel her nedkæmpede PLO (*palestinensisk befrielses organisation*). Hizbollah var den første islamistiske organisation, der betjente sig af selvmordsterrorister – martyrer.

Vi vælger her bevidst at tale om islam, når vi taler om den muslimske religion, mens vi bruger betegnelsen islamisme, når det handler om den ekstremistiske og fundamentalistiske fortolkning og praksis af islam.

ISLAM SOM POLITISK IDEOLOGI

I henhold til ortodoks (*rettroende*) islam har Allah (Gud) i den hellige bog (Koranen) givet love for hvordan et samfund bør indrettes. Koranen rummer over 600 hundrede forbud og påbud for hvordan man skal og bør opføre sig. Islam er en lov-religion, og hvis de mange bud ikke giver svar, leder man efter den rette vej ved at se på profetens Muhammeds liv og levned.

I et islamisk samfund er loven guddommelig, da den er nedfældet i Koranen. For islam spiller begrebet *jihad* – hellig krig, en central rolle. Men der skelnes mellem den store jihad, der er det enkelte menneskes kamp for at være en sand og ægte troende, og den lille jihad, der er væbnet kamp mod islams fjender. Traditionel fortolkning af islam forbyder drab, men der er ekstremistiske fortolkninger, der gør den, der ofrer sit liv for islam, til martyr. Islamisterne udsteder fordømmelser og dødsstrusler (*fatwa*) mod frafaldne muslimer og fjender af islam.

Konfrontationen mellem Vesten og den islamiske verden har indtil invasionen af Afghanistan i 2001 og Irak-krigen i 2003 overvejende foregået på et ikke interstatsligt plan. I løbet af 1990'erne var der flere eksempler på islamistisk terror mod USA. I 1993 blev World Trade Center udsat for en terroraktion, da bomber blev bragt til sprængning i kældrene under bygningerne. Der var 5 døde og mange hundrede sårede. I 1998 blev de amerikanske ambassader i Nairobi i Kenya og i Dar El Salam i Tanzania mål for en simultan terroraktion, der krævede flere

hundrede dødsopfre. I 2000 blev et amerikansk krigsskib terrorbombet ved kaj under tankning i Yemen. 17 marinesoldater mistede livet.

Og den 11. september 2001 blev fire amerikanske indenrigspassagerfly overtaget i luften af ekstremistiske islamister, hvoraf de fleste var af saudiarabisk herkomst. De fløj to af maskinerne ind i tvillingetårnene i World Trade Center, mens et tredje blev fløjet ind i forsvarsministerets bygning, Pentagon. Det fjerde fly, som må have været bestemt for den amerikanske kongresbygning eller Det Hvide Hus, styrtede ned på en mark i Pennsylvania efter kamp mellem passagerer og flykaprere. Al Qaeda havde ramt den vestlige verdens finansielle Mekka og udvist foragt for USA's militære potentiale ved at ramme Forsvarsministeriet.

Denne spektakulære terroraktion gjorde det klart, at vi oplever et alvorligt og farligt kultursammenstød mellem den vestlige og den muslimske samfundsopfattelse. Den amerikanske præsident Bush sagde i den første TV-tale, han holdt efter angrebet, at der ville blive tale om et korstog mod fjenden. Korstog er den kristne parallel til det muslimske lille jihad, og forbindes i den muslimske verden med de kristnes meget grusomme optræden under Middelalderens forsøg på at generobre Det hellige Land. Præsidenten modererede senere sine udtalelser, men meningen var ikke til at tage fejl af. Hele scenariet lagde op til, at Samuel Huntingtons påstand om civilisationernes sammenstød (se s. 10) med ét slag var blevet bekræftet.

Angiveligt stod Osama Bin Laden med sit al Qaeda-netværk bag aktionerne mod de amerikanske ambassader, mod det amerikanske krigsskib og bag aktionen mod New York og Washington, og store kræfter blev sat ind på at finde "public enemy number one", som Osama Bin Laden er i Vesten, mens han i visse islamistiske kredse anses for at være en helt.

Kun en måned efter 11. september indledte USA sammen med en række andre lande et angreb på Afghanistan, hvor al Qaeda var blevet trænet under den fundamentalistiske Taleban-regerings beskyttelse. Taleban blev tilsyneladende hurtigt nedkæmpet, men Osama Bin Laden ikke fundet.

11. september 2001 resulterede i, at mange i Vesten automatisk opfattede alle muslimer som ekstremistiske fundamentalister. Det er imidlertid både forkert og farligt at opfatte den muslimske verden som en fuldstændig homogen størrelse af islamister. Der er knap 60 muslimske lande i verden med i alt ca. 1,4 milliard indbyggere, og der er store etniske og nationale forskelle på landene fra Marokko i vest til Indonesien i øst og fra Bosnien i nord og til Sudan i syd. Somaliske muslimer i Danmark har fx ikke meget tilfælles med herboende iranere. Og der er stor forskel på, hvor religiøse muslimer er. Mange muslimer er ikke mere religiøse end en normaldansker er kristen.

Samtidig er der inden for islam to hovedretninger. Det store flertal er sunni-muslimer og mindretallet shia-muslimer. Delingen stammer helt tilbage fra

600-tallet, hvor der opstod en politisk betinget splittelse mellem en fløj (*shia*), der mente, at profetens efterfølger (*kaliffen*) skulle være direkte efterkommer efter ham, og en anden gruppe (*sunni*), der havde deres egen kandidat.

Ayatollah Khomeini's Shia-islamiske styre omtaler konsekvent USA som Den Store Satan i vest, og Irans præstestyre har støttet Hizbollahs kamp mod Israel og USA i Libanon siden 1983. Men der findes også islamister blandt sunnier, således er fx al Qaeda sunni. Det afghanske Taleban-styre var sunni, og Det Muslimske Broderskab er sunni. Splittelse mellem sunni og shia er markant i Irak, hvor konfrontationen mellem disse grupper har udviklet sig til en borgerkrig.

Iran og Tyrkiet er meget forskellige eksempler på stater med islamistiske partier, der har regeringsmagten. Den Islamiske Republik Iran opstod ved en revolution og har siden sin opståen været i radikal opposition til Vesten, mens det islamiske parti i Tyrkiet kom til magten ad demokratisk vej. Og i Tyrkiet forsøger det tyrkiske muslimske regeringsparti at kvalificere Tyrkiet til EU medlemskab. Det tredje og mest ekstremistiske eksempel på en islamistisk stat var Taleban i Afghanistan, der blev nedkæmpet i forbindelse med Krigen Mod Terror i 2001.

Udviklingen efter 2004 har dog vist, at Taleban langt fra var udslettet, men tværtimod har iværksat en offensiv, som har givet NATO-tropperne i Afghanistan store problemer.

DET MUSLIMSKE BRODESKAB

Efter at det sidste muslimske imperium udåndede med Det Osmanniske Riges fald efter Første Verdenskrig, blev der i Ægypten skabt et muslimsk broderskab i 1928, der ville arbejde for en frigørelse fra det engelske koloniherrredømme og mod en sekularisering af staten.

Broderskabet støttede i 1952 det oprør, der afskaffede det korrupte kongedømme, og som bragte oberst Nasser til magten. Men broderskabet kom hurtigt i opposition til Nassers socialistiske udviklingsmodel, og bevægelsens mest indflydelsesrige ideolog, der kritiserede Nassers, blev henrettet. Grundlæggende mener broderskabet, at et retfærdigt samfund ikke kan skabes af mennesker, men kun af Gud, dvs. Allah.

Det muslimske broderskab har altså længe eksisteret i udkanten af ægyptisk politik, men repræsenterer ikke desto mindre en opposition, som den siddende regering med god grund frygter. I 1981 dræbte repræsentanter for broderskabet Ægyptens daværende præsident Sadat, fordi han havde forrådt den arabiske og muslimske sag ved at slutte fred med Israel i 1979.

Der blev efterfølgende slået hårdt ned på broderskabet, men problemet er, at det på mange måder repræsenterer den eneste mulighed for politisk opposition i et diktatur. Og i dag har broderskabet fået tildelt 80 medlemmer i det ægyptiske parlament, men Mellemøstiagttagere mener, at det ville kunne mønstre et flertal, hvis der var frie valg i Ægypten.

Samtidig har broderskabet været og er inspirator for mange islamistiske organisationer bl.a. Hamas og Islamisk Jihad blandt palæstinenserne.